
Oppfordrer unge leger til å bli tillitsvalgte

AKTUELT I FORENINGEN

LISBET T. KONGSVIK

lisbet.kongsvik@legeforeningen.no

Helsepolitisk avdeling

Etter 40 år som gynekolog trapper Margit Steinholt ned mot pensjonisttilværelsen, og kan se tilbake på et langt og meningsfullt legeliv. Årene som tillitsvalgt er noe hun fremhever som spesielt lærerikt.

BESTEMORTID: Som nesten fulltidspensjonist nyter Margit Steinholt å ha bedre tid til barn og barnebarn. Her er hun på tur forbi Alstahaug kirke med barnebarnet Eva. Foto: Bo Jacobsson

Sykehusjobben i Sandnessjøen har hun forlatt. Nå jobber hun tre-fire dager i måneden på et distriktsmedisinsk senter i Brønnøysund, noe hun betegner som en bitteliten pensjonistjobb. Hun er aktiv i internasjonalt arbeid, og ikke minst en forkjemper for kvinnehelse generelt.

Selv om Margit Steinholt selv hevder at hun har trappet ned, vil nok mange si seg uenige i det. Damen reiser nå Helgeland rundt for å holde foredrag om kvinnehelse – og det for fulle hus. Sanitetsforeninger, bygdekvinnelag og andre, står i kø for å få henne som foredragsholder.

Tillitsvalgtarbeid – en gavepakke

I over ti år har Steinholt hatt forskjellige tillitsvalgtverv i Legeforeningen. Hun har vært konserntillitsvalgt for Akademikerne i Helse Nord, foretakstillitsvalgt for overlegene ved Helgelandssykehuset, og vært leder av Nordland legeforening i flere perioder.

- Jeg har hatt et fantastisk spennende yrkesliv, sier hun og poengterer:
- Tillitsvalgtapparatet i Legeforeningen er en gavepakke. Både fordi man lærer så utrolig mye, men også fordi man treffer eksepsjonelt oppegående og hyggelige mennesker.

Steinholt beskriver tiden som konserntillitsvalgt som utrolig lærerik.

- Jeg lærte å forstå foretakssystemet, som er ganske komplisert. Det er vanskelig å skjønne hvordan du skal argumentere og hvilke kommandolinjer du skal bruke for å nå frem. Vi leger er vant til å argumentere faglig og for pasientenes ve og vel, men det er ikke nødvendigvis fagligheten man er opptatt av i foretaket, men bunnlinja, understreker hun, og legger til:

- Da jeg var ung var det å være tillitsvalgt stort sett knyttet til lønnsforhandlinger. I dag er lønnsforhandlinger bare en bitteliten del. Vår faglighet blir nok mer og mer viktig i tiden fremover, for kampen om ressursene vil bli tøffere. Det å bli hørt og komme med innspill er viktig, og helt avgjørende for at leger ikke skal miste muligheten til å påvirke utviklingen av norsk helsepolitikk. Foreningen vår er sterk fordi det er mange medlemmer som legger ned tid og ressurser for et bedre legeliv for oss alle. Vi må være inne der de viktige diskusjonene foregår, ellers står vi på perrongen når toget går.

Hun mener tillitsvalgtarbeid må være meritterende, og håper Legeforeningen kan jobbe for å få til det.

- Du får masse igjen ved å være tillitsvalgt, så det anbefaler jeg på det varmeste til yngre leger, sier hun.

Bekymret for beredskapen

Steinholt har vært gynekolog i 40 år og blir irritert når det snakkes om at vi vet lite om kvinnehelse. Hun poengterer at kvinnehelse nettopp er gynekologenes fagfelt.

– Det mest akutte i kvinners liv er når de er gravide og skal føde. Da må du ha en god beredskap. Sykehusene tjener ikke penger på fødsler. Både en vanlig fødsel og et keisersnitt har dårlig inntjening, men beredskapen koster. En fødeavdeling er faktisk en akuttavdeling med ansvar for minst to menneskeliv om gangen; mor og barn. Det er store underskudd, det er mangel på folk, og dermed kommer man inn i den onde vikarsirkelen. Det er krevende for de yngre legene. Sånn sett er jeg glad for at karrieren min er på hell, sier hun.

Fødselstallene dramatisk ned

Fødselstallene i Nord-Norge har gått dramatisk ned de siste 30 årene. Dette skjer samtidig som vi har fått de nasjonale retningslinjene for beredskap og hva som skal være tilgjengelig for den fødende. Steinholt er opptatt av at ikke alle både kan ha nærhet til fødestue, samt all den kompetansen som kreves.

– Da jeg begynte å jobbe for snart 40 år siden, så var det ingen som tok for gitt at man skulle få et friskt barn, eller at barnet skulle overleve. Nå tilbys man tester for egen regning som kartlegger risiko for at noe kan være galt med fosteret. Dette er noe av det som har endret seg mest på de årene jeg har jobbet. Det er ingen aksept for at noe kan gå galt verken i livet eller i helsevesenet. Dette gjelder samfunnet generelt. Når det skjer noe uventet eller feil, skal man dessverre finne en syndebukk, sier hun, og legger til:

– Jeg kjenner leger som har blitt politianmeldt personlig, noe som er svært ødeleggende for dem det gjelder. Dette er jo det helt motsatte av det vi har ønsket gjennom Statens undersøkelseskommisjon for helse- og omsorgstjenesten (Ukom), som ble etablert i 2018. Poenget med den var jo nettopp at man skulle gå på systemet, ikke den enkelte. Mange unge leger er så redde for å gjøre feil at de sliter seg helt ut.

Stort internasjonalt engasjement

Steinholt jobbet i ti år med et opplæringsprogram for de såkalte hjelpekonene i Kambodsja og Vietnam. Dette er kvinner som hjelper til under fødsler. Opplæringsprogrammet omfattet 270 landsbyer.

– Vi lærte opp 25 superbrukere, og underviste dem tre-fire ganger i året. Videre hadde disse 500 - 600 lekfolk som de lærte opp. Alle fødsler, ca. 10 000, ble registrert i løpet av en femårsperiode. Mødredødeligheten ble suksessivt redusert med 80 prosent, og nyfødtdødeligheten med omtrent det samme. Vi lærte hjelpekonene å bli flinkere til å skille ut fødende i en risikogruppe; veldig unge gravide, en som var blek, en som hadde hovne ben osv. Da kunne hjelpekonene informere om at den gravide måtte til et helsesenter der det er jordmor, forteller hun, og legger til:

– De aller fleste hjelpekonene var voksne damer som gjerne hadde arvet geskjeften fra sin mor eller blitt valgt av landsbyen fordi de hadde et godt håndlag. Voksne damer med høy status i landsbyen, og som ikke var redde for å si ifra. Det var veldig viktig å få disse med på laget, fordi de ble lyttet til. Det var

fantastisk å se at disse damene, som bodde i jungelen i Asia og var analfabeter, var så dyktige og utrolig vitebegjærlige. De møtte opp på alle kurs og sugde til seg all ny kunnskap.

Med doktorgrad på gang

Nå er også en doktorgrad under arbeid. Margit Steinholt håper å få sendt inn avhandlingen, som omhandler datamateriale fra Kambodsja, i løpet av sommeren.

– I området jeg jobbet tidligere fikk jeg veldig god kontakt med flinke kolleger på stedet. Sammen har vi kartlagt to landsbyområder. Den ene landsbyen er en såkalt floating village, hvor innbyggerne stort sett bor på elven, mens den andre er en landbrukslandsby. Vi har tatt blodprøver av gravide, og undersøkt nivå på miljøgifter. Vi har allerede fått publisert to artikler om temaet, mens den tredje venter på review.

Foredrag for fulle hus

Margit Steinholt's foredrag om kvinnehelse er som nevnt populære. Det hele startet med at en legemiddelrepresentant som solgte reseptfri krem for tørre slimhinner, tok kontakt med henne for 35 år siden, og spurte om ikke de sammen kunne arrangere et lite folkemøte i Sandnessjøen.

Dette ville Steinholt gjerne være med på.

– Vi inviterte til møte i Sanitetsforeningen, og tenkte at kanskje 30 personer ville dukke opp. Det kom 200 kvinner på møtet. Dette var jo før sosiale medier, og vi hadde kun informert gjennom en liten annonse i lokalavisen.

Etter det har det ballet på seg, og Steinholt har nå i mange år holdt foredrag for sanitetsforeninger og bygdekvinnelag om overgangsalder-problematikk. Foredragene har en snert av humor, og tittelen på ett av hennes foredrag er "Gamle damer legger ikke egg".

De senere årene har hun koblet på temaer som polycystisk ovariesyndrom og endometriose.

– Med disse temaene inkludert i foredragene, kommer det yngre kvinner også. Jeg var i Kvæfjord bygdekvinnelag for kort tid tilbake og da kom det 100, og det på et sted som bare har 3000 innbyggere. Det er utrolig inspirerende, sier Steinholt.

Mange kvinner forteller at de har fått beskjed fra fastlegen om at overgangsalder-plager er helt naturlig, og at dette må de bare stå i, forteller Steinholt.

– Jeg stusser over at dette fortsatt blir sagt i 2024. Det er naturlig å dø av lungebetennelse også, det gjorde man før i tiden, men vi behandler jo med antibiotika nå. Det er jammen forunderlig hvor greie vi kvinnfolk er.

Mer tid til bestemorrollen

På god vei inn i pensjonisttilværelsen har Margit Steinholt nå bedre tid til å se barn og barnebarn. Hun har ett barnebarn i Lillestrøm, to på Voss, og nylig flyttet et av barna hennes tilbake til Sandnessjøen med familien og et barnebarn på tre år.

– Det er koselig å ha et barnebarn rett i nærheten, og så har jeg nå muligheten til å reise til de andre uten å måtte planlegge så fryktelig mye, sier hun.

– Det er visstnok kun tre pattedyrarter der hunnen lever lenge etter at de er ferdige med å få barn selv. Det er mennesket, spekkhoggeren og elefanten. Blant spekkhoggerne og elefantene er det ofte en gammel mor eller bestemor som er sjef. Hvis flokken skal overleve, så må de nemlig ha en gammel bestemor som har den kollektive hukommelsen. For eksempel hvor man finner mat i dårlige tider. Så jeg tenker at vi bestemødre har altså en livsviktig funksjon for etterkommerne våre selv om vi er gått tomme for egne egg, ler Margit Steinholt.

Publisert: 3. juni 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.07.14

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. februar 2026.